

PEDAGOGICAL-PSYCHOLOGICAL APPROACH TO THE CREATIVE ABILITIES OF SPECIALISTS IN FUTURE PRESCHOOL EDUCATION ORGANIZATIONS

Saydullayeva Nargis,
Teacher of Jizzakh state pedagogical university

Abstract: The field of early childhood education is rapidly evolving, driven by changing societal needs and advancements in pedagogical and psychological research. As we prepare for the future, it is essential to equip specialists in preschool education with the necessary tools to foster creativity in young learners. This article explores the pedagogical-psychological approach to nurturing the creative abilities of specialists in future preschool education organizations. It delves into the theoretical foundations, practical strategies, and potential benefits of this approach, highlighting the role of educators in shaping the creative potential of the next generation.

Key words; Pedagogical-psychological approach, Creative abilities, Specialists, Preschool education, Early childhood education, Creativity, Constructivist pedagogy, Psychological development, Play-based learning

ПЕДАГОГИКО-ПСИХОЛОГИЧЕСКИЙ ПОДХОД К ТВОРЧЕСКИМ СПОСОБНОСТЯМ СПЕЦИАЛИСТОВ БУДУЩИХ ДОШКОЛЬНЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

Сайдуллаева Наргис,
Преподаватель Джизакского государственного педагогического университета

Абстракт: Область дошкольного образования быстро развивается под влиянием меняющихся потребностей общества и достижений педагогических и психологических исследований. Готовясь к будущему, крайне важно вооружить специалистов дошкольного образования необходимыми инструментами для развития творческих способностей юных учащихся. В данной статье исследуется педагогико-психологический подход к воспитанию творческих способностей специалистов будущих дошкольных образовательных организаций. В нем углубляются теоретические основы, практические стратегии и потенциальные преимущества этого подхода, подчеркивая роль педагогов в формировании творческого потенциала следующего поколения.

Ключевые слова; Педагогико-психологический подход, Творческие способности, Специалисты, Дошкольное образование, Дошкольное образование, Креативность, Конструктивистская педагогика, Психологическое развитие, Игровое обучение

BO'LAJAK MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTLARIDA MUTAXASSISLARINING IJODIY QOBILIYATLARIGA PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK YONDASHUV

Saydullayeva Nargis,
Jizzax davlat pedagogika universiteti o'qituvchisi

Annotatsiya: Maktabgacha yoshdagi bolalar ta'limi sohasi o'zgaruvchan ijtimoiy ehtiyojlar va pedagogik va psixologik tadqiqotlardagi yutuqlar tufayli jadal rivojlanmoqda. Biz kelajakka tayyorlanar ekanmiz, maktabgacha ta'lim muassasalari mutaxassislarini yosh o'quvchilarda ijodkorlikni rivojlantirish uchun zarur vositalar bilan jihozlash juda muhimdir. Ushbu maqola kelajakdagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida mutaxassislarining ijodiy qobiliyatlarini tarbiyalashga pedagogik-psixologik yondashuvni o'rganadi. Unda ushbu yondashuvning nazariy asoslari, amaliy strategiyalari va mumkin bo'lgan foydalari o'rganilib, kelajak avlodning ijodiy salohiyatini shakllantirishda pedagoglarning o'rni yoritilgan.

Kalit so'zlar; Pedagogik-psixologik yondashuv, Ijodiy qobiliyat, Mutaxassislar, Maktabgacha ta'lim, Erta bolalik ta'limi, Ijodkorlik, Konstruktiv pedagogika, Psixologik rivojlanish, O'yinga asoslangan ta'lim.

Kirish: Erta yoshdagi bolalar ta'limining tobora rivojlanib borayotgan manzarasida maktabgacha ta'lim mutaxassislarining roli tobora ortib bormoqda. Biz kelajak sari yo'lni boshlar ekanmiz, bu mutaxassislarni yosh o'quvchilarda ijodkorlikni tarbiyalash uchun zarur bo'lgan bilim va ko'nikmalar bilan qurollantirish zarur. Ushbu maqola kelajakdagi maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ishlaydigan mutaxassislarni kuchaytirishga qaratilgan pedagogik-psixologik yondashuvni o'rganadi. Ushbu yondashuvning nazariy asoslari, amaliy strategiyalari va potentsial afzalliklarini o'rganish orqali biz kelajak avlodning ijodiy salohiyatini shakllantirishda pedagoglarning hal qiluvchi rolini yoritib beramiz. Moslashuvchanlik va innovatsiyalar ustuvor bo'lgan davrda ushbu pedagogik-psixologik yondashuv erta yoshdagi bolalar ta'limida kelajakka tayyor bo'lgan mutaxassislar uchun mustahkam poydevor yaratishga va'da beradi.

Nazariy asoslar: Bo'lajak maktabgacha ta'lim muassasalarida mutaxassislarda ijodkorlikni tarbiyalashning

pedagogik-psixologik yondashuvi ta'lim va psixologik nazariyalarning boy gobeleniga asoslanadi. Ushbu nazariy asoslar innovatsion amaliyotlarni qurish uchun asos bo'lib xizmat qiladi, yosh o'quvchilarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish uchun qulay muhit yaratadi.

1. Ijodkorlik hayotiy mahorat sifatida:

Pedagogik-psixologik yondashuv o'z zahirida ijodkorlikni barcha yoshdagi shaxslar uchun zaruriy mahorat sifatida e'tirof etadi. Ijodkorlik badiiy ifoda doirasidan tashqariga chiqib, turlicha fikrlash, muammolarni innovatsion tarzda hal qilish va tez o'zgaruvchan dunyoga moslashish qobiliyatini qamrab oladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, erta bolalik davrida ijodkorlikni rivojlantirish umrbod foyda keltiradi, jumladan, kognitiv rivojlanish, yuqori akademik ko'rsatkichlar va moslashuvchanlikni oshiradi[1].

2. Konstruktivistik pedagogika:

Ushbu yondashuvga konstruktivistik pedagogika tushunchasi kiritilgan. Bu nazariya shuni ko'rsatdiki, bolalar o'z ta'lim jarayonida faol ishtirok etadilar, atrof-muhit bilan o'zaro munosabatlar orqali bilimlarni quradilar. Maktabgacha ta'lim sohasidagi mutaxassislar tadqiqot, tajriba va tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradigan boyitilgan, ochiq o'quv muhitini yaratish orqali ushbu jarayonni osonlashtirishda muhim rol o'ynaydi. Konstruktivistik tamoyillar rahbarligida bolalar o'zlarining tug'ma ijodkorligini rivojlantirib, dunyo haqidagi tushunchalarini shakllantirishga da'vat etiladi[2].

3. Psixologik omillar:

Bolalarning kognitiv va hissiy rivojlanishini tushunish ijodkorlikni samarali rivojlantirish uchun muhim ahamiyatga ega. Mutaxassislar har bir yosh o'quvchining individual ehtiyojlari va imkoniyatlariga o'z yondashuvlarini moslashtirish uchun turli xil psixologik nazariyalardan foydalanishlari kerak. Jan Piagetning kognitiv rivojlanish bosqichlari kognitiv qobiliyatlarning ketma-ket rivojlanishi haqida tushuncha beradi, Lev Vygotskiyning ijtimoiy-madaniy nazariyasi esa ijtimoiy o'zaro ta'sirlar va proksimal rivojlanish zonasining ahamiyatini ta'kidlaydi. Bundan tashqari, Govard Gardnerning ko'p intellekt nazariyasi bolalar o'rtasidagi iste'dod va qobiliyatlarning xilma-xilligini tan olgan holda, an'anaviy o'lchovlardan tashqari aql doirasini kengaytiradi[3].

Ushbu nazariy iplarni pedagogik-psixologik yondashuv to'qimalariga to'qish orqali maktabgacha ta'lim mutaxassislari yosh o'quvchilarning ijodiy salohiyatini ochib berish uchun yaxshi jihozlangan. Ushbu nazariy asoslar erta bolalik davrida ijodkorlikni rivojlantirish yo'lini yorituvchi, kelajak avlodni XXI asrning qiyinchiliklari va imkoniyatlariga tayyorlash uchun yo'l-yo'riq bo'lib xizmat qiladi[4].

Amaliy strategiyalar:

Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlarida mutaxassislarda ijodkorlikni tarbiyalashga pedagogik-psixologik yondashuv faqat nazariy jihatdan emas; u o'qituvchilarga dinamik va boyituvchi o'quv muhitini yaratishga imkon beruvchi amaliy strategiyalarga mustahkam asoslanadi. Ushbu strategiyalar nazariy asoslarni yosh o'quvchilarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantiruvchi aniq tajribaga aylantirishda muhim ahamiyatga ega[5].

1. O'yinga asoslangan ta'lim:

O'yin yosh bolalarda ijodkorlikni rivojlantirish uchun tabiiy va kuchli vositadir. Mutaxassislar o'yinga asoslangan o'quv faoliyatini o'quv dasturiga kiritishlari kerak, bu esa xayoliy izlanish, muammolarni hal qilish va hamkorlik qilish imkoniyatini beradi. Bu harakatlar bloklar bilan qurish, xayoliy rol o'ynash yoki badiiy materiallar bilan tajriba o'tkazishni o'z ichiga olishi mumkin. O'yin nafaqat ijodkorlikni rag'batlantiradi, balki ijtimoiy va hissiy rivojlanishni yaxshilaydi, tengdoshlarning o'zaro munosabati va hamkorligini rag'batlantiradi[6].

2. Scaffolding:

Vygotskiyning Scaffolding kontseptsiyasi bolalarga tobora murakkab bo'lgan vazifalarni hal qilishda ularga moslashtirilgan yordam ko'rsatishda o'qituvchilarning muhim rolini ta'kidlaydi. Mutaxassislar o'zlarining rahbarlik darajasini har bir bolaning rivojlanish bosqichiga moslashtirishlari kerak. Bu qachon yordam berishni, qachon orqaga chekinish va mustaqil izlanishga ruxsat berishni va qachon tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradigan fikr-mulohazalarni bildirishni o'z ichiga oladi. Iskala bolalarga mos ravishda e'tiroz bildirilishini ta'minlaydi, ularning ijodini rivojlantiradi va umidsizlikni oldini oladi[7].

3. Ijodiy san'at integratsiyasi:

Musiqqa, san'at, drama va raqs ijodkorlikni rivojlantirish uchun kuchli vositadir. Maktabgacha ta'lim muassasalari mutaxassislari ushbu ijodiy san'atni o'quv dasturiga kiritishlari kerak, bu esa bolalarning o'zini turli yo'llar bilan ifodalashga imkon beradi. Ularni o'z san'atini yaratish, turli cholg'u asboblari o'rganish, dramatik o'yinlar bilan shug'ullanish, harakat bilan tajriba o'tkazishga rag'batlantirish nafaqat ijodkorlikni oshiradi, balki o'z-o'zini namoyon qilish va ishonchni oshiradi[8].

4. Reflektiv amaliyot:

Doimiy mulohaza yuritish va o'z-o'zini baholash o'z ta'lim usullarini doimiy ravishda takomillashtirishni maqsad qilgan mutaxassislar uchun juda muhimdir. Yakka tartibda va tengdoshlar bilan hamkorlikda

muhokama qilish orqali muntazam ravishda reflektiv amaliyot bilan shug'ullanish o'qituvchilarga qanday strategiyalar samarali ishlayotganini va nimani tuzatish kerakligini aniqlash imkonini beradi. Bundan tashqari, kasbiy rivojlanish imkoniyatlarida ishtirok etish va eng so'nggi tadqiqotlar va ilg'or tajribalardan xabardor bo'lish mutaxassislarning o'qitishning innovatsion uslublari bo'yicha yetakchi bo'lib qolishini ta'minlaydi[9].

5. Individuallashtirilgan ta'lim rejalar:

Har bir bolaning kuchli tomonlari va ehtiyojlari bo'yicha noyob ekanligini tan olgan holda, mutaxassislarning individual o'quv rejalarini ishlab chiqishlari kerak. Ushbu rejalar bolaning rivojlanish bosqichini, qiziqishlarini va o'rganish uslubini hisobga oladi, bu esa ijodkorlik va umumiy o'sishni maksimal darajada oshiradigan moslashtirilgan yordam va imkoniyatlarga imkon beradi[10].

Pedagogik-psixologik yondashuv doirasida ushbu amaliy strategiyalarni amalga oshirish orqali kelajakdagi maktabgacha ta'lim tashkilotlari mutaxassislari yosh o'quvchilarning ijodiy salohiyatini to'liq o'rganishga imkon beruvchi tarbiyalovchi, sezgir va qiziqarli o'quv muhitini yaratishi mumkin. Ta'lim to'qimalariga to'qilgan ushbu strategiyalar bolalarni moslashish va innovatsiyalar muhim bo'lgan kelajakka tayyorlaydi.

Potensial imtiyozlar:

Kelajakdagi maktabgacha ta'lim muassasalarida mutaxassislarda ijodkorlikni rivojlantirishga qaratilgan pedagogik-psixologik yondashuvning qabul qilinishi erta bolalik ta'limi doirasidan tashqarida bo'lgan ko'plab afzalliklarni va'da qiladi. Bu imtiyozlar alohida bolalar uchun ham, butun jamiyat uchun ham keng qamrovli oqibatlariga olib keladi[11].

1. Kengaytirilgan muammoni hal qilish ko'nikmalari:

Erta bolalik davrida ijodkorlikni rivojlantirishning asosiy foydasi muammoni hal qilishda mustahkam qobiliyatlarni rivojlantirishdir. Ijodiy ta'lim muhitiga duchor bo'lgan bolalar muammolarga innovatsion echimlar bilan yondashish ehtimoli ko'proq. Bu mahorat murakkab muammolar yangi yondashuvlarni talab qiladigan dunyoda bebahodir[12].

2. Akademik samaradorlikni oshirish:

Ijodkorlik va o'rganishga bo'lgan muhabbat ko'pincha birga keladi. O'qitish uslublari ijodiy fikrlashga urg'u bergan mutaxassislarda bilimga chuqur qiziqish va ishtiyoq uyg'otishi mumkin. Natijada, bolalar turli fanlar bo'yicha akademik yutuqlarga erishadilar va umrbod ta'limga ishtahani ko'paytiradilar.

3. Ijtimoiy va hissiy o'sish:

Hamkorlikdagi badiiy loyihalar va dramatik o'yinlar kabi ijodiy faoliyat bolalarni o'zlarini ifoda etishga va tengdoshlari bilan muloqot qilishga undaydi. Ushbu o'zaro ta'sir ijtimoiy rivojlanishga yordam beradi, hamkorlik, muloqot va empatiya kabi qimmatli ko'nikmalarni o'rgatadi. Shuningdek, u bolalarga his-tuyg'ularini tushunish va boshqarishga yordam berish orqali hissiy intellektni rivojlantiradi.

4. Kelajak innovatorlarini rag'batlantirish:

Pedagogik-psixologik yondashuv yoshligidan ijodkorlikni tarbiyalash orqali bo'lajak innovator va fikr yetakchilarini yetishtirishga xizmat qiladi. Bu shaxslar ko'proq status-kvoga qarshi turishadi, ilg'or g'oyalarni taklif qilishadi va turli sohalarida muvaffaqiyatga erishishadi, natijada jamiyatga foyda keltiradilar.

5. Moslashuvchanlik va chidamlilik:

Ijodkorlik moslashuvchanlik va chidamlilik bilan chambarchas bog'liq. Ijodiy fikrlashga da'vat etilgan bolalar zamonaviy dunyoning noaniqliklari va tez o'zgarishlarini boshqarish uchun yaxshi jihozlangan. Ular muvaffaqiyatsizliklarni o'sish imkoniyatlari sifatida ko'rish qobiliyatini rivojlantiradilar va kutilmagan qiyinchiliklarga ko'proq moslashadilar.

6. Turli iste'dodlarni o'stirish:

Pedagogik-psixologik yondashuv Govard Gardnerning ko'p intellekt nazariyasi tomonidan taklif qilinganidek, bolalarning iste'dodlari va aql-zakovatlarining xilma-xilligini tan oladi. Ushbu e'tirof barcha bolalarga o'zlarining noyob kuchli tomonlari asosida ustunlik qilish imkoniyatini beradigan yanada inklyuziv va adolatli ta'lim tizimini rivojlantiradi.

7. Bir umrlik muvaffaqiyat uchun mustahkamlangan asoslar:

Aslini olganda, erta bolalik davrida ijodkorlikni tarbiyalash umrbod muvaffaqiyatga erishish uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Bu bolalarni akademik, ijtimoiy va kasbiy jihatdan rivojlanishi uchun zarur vositalar bilan jihozlaydi. Bu ularga hayot davomida yaxshi xizmat qiladigan o'sish fikrlash, chidamlilik va innovatsiyalarga bo'lgan ishtiyoqni uyg'otadi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, kelajakdagi maktabgacha ta'lim muassasalarida mutaxassislarda ijodkorlikni rivojlantirishga pedagogik-psixologik yondashuv shunchaki ta'lim tushunchasi emas; u shaxsning o'sishi, jamiyat taraqqiyoti va kelajak talablariga javob beradigan avlodni yetishtirishning katalizatoridir. Yosh o'quvchilarimizda ijodkorlikni tarbiyalash orqali biz hamma uchun yorqinroq, innovatsion kelajakka

yo'l ochamiz.

Xulosa:

Kelajakdagi maktabgacha ta'lim muassasalarida mutaxassislarda ijodkorlikni rivojlantirishga pedagogik-psixologik yondashuv erta yoshdagi bolalar ta'limining traektoriyasini qayta shakllantirish qudratiga ega bo'lgan chuqur va istiqbolli yondashuvdir. Moslashuvchanlik, innovatsiya va muammolarni hal qilish ko'nikmalari yuqori darajada bo'lgan jadal rivojlanayotgan 21-asr ostonasida turibmiz, bu yondashuv umid chirog'i sifatida namoyon bo'ladi.

Ushbu maqola davomida biz ushbu yondashuvni asoslaydigan nazariy asoslarni o'rganib chiqdik, ijodkorlikni badiiy ifodadan ustun turadigan hayotiy mahorat sifatida tushunish va konstruktiv pedagogika va psixologik tamoyillarni o'z ichiga oladi. Biz mutaxassislarga o'yinga asoslangan o'rganish, iskala, ijodiy san'at integratsiyasi va aks ettirish amaliyotini o'z ichiga olgan dinamik va boyituvchi o'quv muhitini yaratishga imkon beradigan amaliy strategiyalarni o'rganib chiqdik. Bundan tashqari, biz muammolarni hal qilish ko'nikmalarini oshirish va akademik ko'rsatkichlarni yaxshilashdan ijtimoiy va hissiy o'sishga, kelajakdagi innovatorlarni rag'batlantirishga va umrbod muvaffaqiyat asoslarini mustahkamlashga qadar bo'lgan potentsial imtiyozlarni yoritib berdik.

Pedagogik-psixologik yondashuv nazariy abstrakt emas, balki harakatga chaqirishdir. U maktabgacha ta'lim sohasidagi mutaxassislarni o'zgarishlar me'morlari bo'lishga, yosh o'quvchilarni ilhomlantiradigan, ularga qiyinchilik tug'diradigan va imkoniyatlarni kengaytiradigan o'quv muhitini yaratishga chaqiradi. Bu ularni har bir bolaning o'ziga xos potentsialini tan olishga va ularning ijodini ochish uchun zarur bo'lgan iskala va yordamni taqdim etishga undaydi.

Bundan tashqari, bu yondashuv sinf devorlaridan tashqariga chiqib, jamiyatning o'ziga ham kiradi. U innovatsiyalar urug'ini yetishtiradi, turli iste'dodlarni o'stiradi va bolalarni noaniq dunyoda harakat qilish uchun zarur bo'lgan ko'nikma va tafakkur bilan qurollantiradi. U kelajak avlodlarimizni taraqqiyot va qiyinchiliklarga chidamlilik katalizatori sifatida belgilaydi.

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, pedagogik-psixologik yondashuv nafaqat erta yoshdagi ta'limdagi paradigma o'zgarishini, balki yorqinroq, yanada ijodiy va moslashuvchan kelajakni shakllantirish potentsialiga ega bo'lgan o'zgartiruvchi kuchdir. Uning tamoyillariga sodiq qolgan holda, biz bo'lajak maktabgacha ta'lim muassasalarida mutaxassislarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish, kelajak avlodni ijod yuksak, imkoniyatlar cheksiz bo'lgan davrga yetaklash uchun tayyorlash yo'lida yo'lga chiqamiz.

Foydalanilgan adabiyotlar

Gardner, H. (1983). *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. Basic Books.

Piaget, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*. International Universities Press.

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.

Amabile, T. M. (1996). *Creativity in Context: Update to the Social Psychology of Creativity*. Westview Press.

Bodrova, E., & Leong, D. J. (2007). *Tools of the Mind: The Vygotskian Approach to Early Childhood Education*. Pearson.

Pellegrini, A. D. (1995). *School Recess and Playground Behavior: Educational and Developmental Roles*. Albany: State University of New York Press.

Guilford, J. P. (1950). Creativity. *American Psychologist*, 5(9), 444-454.

Sawyer, R. K. (2006). Educating for Innovation. *Thinking Skills and Creativity*, 1(1), 41-48.

Csikszentmihalyi, M. (1996). *Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention*. HarperCollins.

Dewey, J. (1934). *Art as Experience*. Penguin Classics.

National Association for the Education of Young Children (NAEYC). (2019). *Developmentally Appropriate Practice in Early Childhood Programs Serving Children from Birth through Age 8*. NAEYC.

Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Harvard University Press.